

**Parshat Behar-Bechukotai
Decycling Economic Disparity**

Simon Wolf

In Parshat Behar, it states, "If your brother has become poor (וְכִי-יִמּוֹךְ אֶחָיִךְ), and his hand can't support him among you (וּמַטָּה יָדוֹ עִמָּךְ); then you shall grab a hold of him (וְהִחַזַקְתָּ בּוֹ). He shall live with you as does the stranger and a temporary resident."¹ In the Torah, the verb "Mach (מך)" is used to describe an individual who has fallen from their previous standing.² Similarly, the root "Mateh (מטה)" refers to a stumble or the beginning of a downward trajectory. It is only used one other time in the Torah where for understandable reasons it is paired together with the "leg (תָּמַטוּ רַגְלָם)"³ to describe a loss of footing or a falling from grace. Whereas, in this instance, the Torah correlates it with an "arm" or a "hand (וּמַטָּה יָדוֹ)" which seems to be a strange choice given the imagery of stumbling or wavering projected by the verb. The reason for this might be because the Torah is attempting to describe a more limited unsteadiness whereby the person's arms have become weakened or unproductive rather than the entirety of their being. Rav S. R. Hirsch suggests that this indicates that the individual's ability to make a living (מעשה ידי) has been compromised rather than their health, mobility or existence (רגל).⁴ The composite that emerges from the word choice of the verse is that the Torah is describing a productive member of society who has fallen on hard times and needs a steady hand (וְהִחַזַקְתָּ בּוֹ) to restore them to their former independence; whether that is through employment opportunities or a bridge loan. In addition, it is not enough to simply lend a hand, but one must grab a hold and not release the individual (וְהִחַזַקְתָּ בּוֹ) until they have been restored to their former state. This is likely the source for how the Midrash interprets the verse. "If your brother has become poor (וְכִי-יִמּוֹךְ אֶחָיִךְ), and his hand can't support him among you (וּמַטָּה יָדוֹ עִמָּךְ)... – "Do not allow them to decline (אל תניחנו שירד) – this is similar to a loaded donkey; while the load is still on the donkey's back, a single individual can reposition or steady the load, whereas if the load completely falls off the back of the donkey, it requires more than five people to reload it; this is true even if they require your assistance multiple times (וְהִחַזַקְתָּ בּוֹ)." A small

amount of intervention or preventative medicine can stave off a much more serious economic decline or impoverishment of the individual and spare them the difficult psychological impact and damage that can be caused by a deeper crisis and loss of economic independence. The Torah enjoins one to engage and make the small investment to steady those that are at the early stages of economic distress rather than allowing them to completely fail where they will require large amounts of assistance. That is why this Pasuk is followed by an injunction against lending with interest.⁵ One may not exploit the misfortune of another to initiate a predatory loan. The Torah is asking that one provide support and preventative assistance to this individual who is in the initial stages of finding themselves in difficult economic straits to prevent them from reaching a point of despair. It would be unconscionable to capitalize on this situation as an opportunity to profit from this individual's difficulty. Extending them a loan with interest, especially with usurious rates, will likely only serve to exacerbate the difficulty they are facing rather than providing the assistance that they so badly need and the Torah envisioned. The loan should be viewed as a charitable lifeline for the impoverished person and therefore should be sized accordingly (See Parshat Re'eh – A Blessing – Give or Take).

In this week's Parsha, after discussing the laws of Shemitta, that occurs every seven years, the Torah then continues with a description of the demands of the Yovel, the fiftieth year. The Torah describes the Jubilee year (יובל) as having three main features. "You shall make the fiftieth year holy, and proclaim liberty throughout the land to all its inhabitants. It shall be a jubilee for you; and each of you shall return to his ancestral heritage, and each of you shall return to his family. That fiftieth year shall be a jubilee for you. In it you shall not sow, you shall not reap that which grows of itself, and you shall not gather from the unpruned vines."⁶ Land ownership shall return to its ancestral holders; individuals will be freed and return to their families; the land may not be worked and its produce is holy. As will be discussed, it seems that the restriction on working the land is actually a byproduct or reinforcement of the previous two features. The Parsha then has a series of laws governing the sales of property as well as the sales of individuals into

¹ וְכִי-יִמּוֹךְ אֶחָיִךְ וּמַטָּה יָדוֹ עִמָּךְ וְהִחַזַקְתָּ בּוֹ גַּר וְתוֹשֵׁב וְחֵי עִמָּךְ: (ויקרא כה, לה)
² כי ימור אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו – כבר בארתי (בסימן מא) שפעל "מך" על ידי ימור אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו – וכן שורש "מט" משתתף עם שורש "נטה" ומורה על התחלת הנטייה מן החוזק אל הרפיון והנטייה לצד מטה. ויחס ההתמוטטות אל היד שהיא ציון העושר והחיל והנכסים, שהיד אוספת כל אלה כענין "יד חרוצים תעשיר" "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". ורצונו לומר, תיכף, בתחלת נטיית ידו, תחזיק בו בל יפול. כי אחר שכבר נפל מציון זה בלשון "אזלת יד" "אפס יד" "רפה יד" וכדומה. ויש הבדל בין פעל "חזק" בכבד "חזק" ובין "מחזיק" בהפעיל. "חזק" בכבד מציון שמחזק כח החלש – "חזקו ידיים רפות" (ישעיהו ל"ה:ג).
³ "ויחזק ה' את עגלון" (שופטים ג':ב). ופעל "החזיק" מורה שתופס בחבירו בכח. ואם בא אחרי שימוש ה' מורה שתופס בו בלא הנחה – "ועודך מחזיק בם" (שמות ט':ב).
⁴ "החזק במוסר אל תרף" (משלי ד':ג). ורצה לומר, שיתפס בו בתמידות ולא יניח ממנו, אפילו שמתה ידו כמה פעמים. וזה שאמר ומנין אם החזקת אפילו ד' וה'...ל"ל "החזקת בו". ומה שכתב "ומטה ידו עמך" פירושו שמלת "עמך" פורט רק אם הוא עמך ושוה לך בדרכי ה', לא אם יוצא לתרבות רעה ועל ידי שתחזיק בו תחזק ביד מריעים. (מל"ב"ם ויקרא כה, לה)

מתאר את תחילת הנפילה, הווה אומר: את הסכנה לעצם הקיום; ותכלית היסוע היתה שמירת הקיום. אך נאמר כאן "ומטה ידו עמך", ולשון זו מבטאת את החלשת הפעילות. לא אמצעי הקיום הולכים וחסרים, אלא חסרים האמצעים כדי לעבוד לצורך פרנסה; והעזרה תסיע לו להוסיף ולהתפרנס בעצמאות. "ידו עמך": עד כה ייה שווה עמך בידו הפועלת; והחזקת בו: בכך תחזיק בו, תקיים את "ידו עמך". משום כך ביאר בתורת - כהנים כאן: "אל תניחנו לירד, הא למה זה דומה - למשי על גבי החמור; עודנו במקומו, אחד תופס בו ומעמידו; נפל לארץ, חמשה אין מעמידין אותו; ומניין אם החזקת אפילו ארבעה וחמשה פעמים חזור החזק - ת"ל והחזקת בו (דאג שיהא "חזק"; וכל עוד הוא חוזר ומתמוטט, עדיין לא "נתחזק"); יוכל אפילו אתה מפסידו לתרבות רעה (של עצלות - מחמת התמיכות החוזרות ונשנות) ת"ל עמך (מבחינת המובן הרי "עמך" מתייחס גם אל "החזקת בו"; והחזקת בו עמך) – עמך בעצמאות של פעילות מפרנסת; עליך לתמוך בו כך, שיהיה "עמך" גם מבחינה מוסרית: (רש"ר הירש ויקרא כה, לה)

⁵ אֲלֵ-תִקַּח מֵאֲתוֹ גֶשֶׁחַ וְתִרְבִּית וְרֵאת מֵאֲלֵךְ; וְחֵי אֶחָיִךְ עִמָּךְ: אֲתִּכְפֹּס לֹא-תִתֶּן לוֹ בְּגֶשֶׁחַ וּבְמִרְבִּית לֹא-תִתֶּן אֲלָהּ: (ויקרא כה, לה)

⁶ וְקִדְשֶׁתֶם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאָרֶץ לְכָל-יִשְׂרָאֵל יוֹבֵל הוּא תְּהִיֶּה לְכֶם וּשְׁבַתֶם אִישׁ אֶל-אֲחֻזְתּוֹ וְאִישׁ אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבּוּ: יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תְּהִיֶּה לְכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת-סְפִיחֶיהָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת-תְּרֵיהָ: כִּי יוֹבֵל הוּא קִדְשׁ תְּהִיֶּה לְכֶם מִן-הַשָּׁדָה תֹּאכְלוּ אֶת-תְּבוּאָתָהּ: בְּשַׁגְתָּ הַיּוֹבֵל הַזֶּאת תִּשְׁבּוּ אִישׁ אֶל-אֲחֻזְתּוֹ: (ויקרא כה, י"ג)

servitude. For each of these latter two sections, the Torah provides an overarching principle which explains the reason for all these directives. With regards to property, the Torah proclaims, "The land shall not be sold permanently, for the land is mine (כִּי-אֲנִי הָאֲדָמָה); for you are sojourners and temporary residents with Me." Concerning individuals, it declares, "For they are My servants (כִּי-עֲבָדֵי הָאֱלֹהִים) whom I brought out of the land of Egypt; they shall not be sold as slaves."

Those principles seemingly also explain two of the main features of the Yovel. With regards to the return of individuals to their ancestral land, the fact that the land belongs to God means that every individual is simply a leaseholder on the property they own.⁷ For those that have purchased other's property, they are subleasing it from the owner who is leasing it from God. God's "ownership" of the land limits any sublet to a maximum of fifty years which clearly demonstrates to the person subletting the land that they are not the true owners of the land. In addition, the owner of the land must leave their field fallow in the fiftieth year in order for them to realize and acknowledge that even though they are the long term possessors of the land, they are still only lessees whose lease can be terminated at will by God if they are not compliant with His demands.⁸ Similarly concerning the freeing of individuals, the point that each individual from Klal Yisrael is first and foremost a servant of God means that no individual can be indentured to another. One can only sell that which they own. Since God has the first lien on each person, then the fulfillment of His will supersedes any subsequent ownership. In theory, this is true for the individual regarding themselves. Their freedom of action and their utilization of their output and accumulated wealth are all subject to limitation since as a servant of God one is encumbered to comply with God's will. Therefore, God "owns" the individual and they must operate within His demands. That lack of ownership over themselves prevents them from selling themselves to another party since one cannot sell what they do not own. What they do possess is their productive capability and wealth, subject to compliance with God's will, which they can sell or offer to others. A purchaser of another member of Klal Yisrael is actually leasing their labor output for the maximum duration of fifty years.⁹ Their lack of ownership or rights in the individual are demonstrated by the fact that the "servant" is freed in the Yovel. A free person is also enjoined to desist from working the fields in the Yovel in order to demonstrate their servitude to God and lack of freedom and ownership

over themselves and their land. The Jubilee offers a psychological and economic reset for both the poor and wealthy. It limits the persistence of growing economic disparity and realigns the dynamic of social standing. It raises those less fortunate and restrains those that succeed in an effort to remind all of their primary allegiance to God. The problem of course is that fifty years, a Yovel, is an eternity.¹⁰ An individual might experience one or, if they are lucky, two Jubilee's in their lifetime and that is insufficient for a formative encounter that is so fundamental to the faith and life altering.

As was noted previously, these principles are not found together with laws of the Yovel, but rather with regards to the laws governing the sales of property as well as the sales of individuals into servitude. The Parsha also opens with the laws of Shemitta and then discusses the Yovel which is the fiftieth year after seven cycles of the Shemitta or forty-nine years. It would seem that there are smaller cycles and events that tap into these principles that all converge together in the Yovel to create that spectacular Jubilee year. While in reality the Shemitta year is a paradigm for Yovel, the same way that Shabbat is the archetype for Yom Tov, nevertheless the Yovel is Shemitta plus more and therefore Shemitta will only encompass a portion of the principles conveyed by the Yovel. For instance, the Shemitta contains within it the desisting from work in the fields which strongly demonstrates one's belief that and attests to the land ultimately being owned by God, but it lacks the return of the lands to their ancestral owner or the freeing of the slaves that are a part of the Yovel. While it is missing that complete reset, nevertheless, the Shemitta year does trigger a permanent debt collection moratorium on all outstanding borrowings and essentially converts the loans into charity.¹¹ Based on the subsequent Parshiyah, it would seem that these loans were extended as life-sustaining credit to poor people who were unable to afford basic life staples. This frees the poor person from the constant pressure of foreclosure, allows them to make a fresh start and experience a much needed economic reset. If the poor person undergoes a financial revival in the future, the suspended debt payment can be reinstated in order to repay and thank the person who so generously extended a helping hand when the situation was dire.¹² In other words, there are pit stops on the way to the Yovel which provide a certain amount of relief and stabilization of the economic difficulties faced by the less fortunate.

⁷ במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני- תבואת ומכר-לך: לפי רב השנים תרבה וזכר-לך מעט השנים תמעט מקנתו כי מספר תבואת הוא מכר-לך: (ויקרא כה, טו-טז)

⁸ ועשיתם את-חקתי ואת-משפטי תשמרו ועשיתם אתם וישבתם עלי-הארץ לבטח: ונתנה הארץ פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה: (ויקרא כה, יח-ט)

⁹ כשכיר כתושב יהיה עמך עד-שנת היובל יעבד עמך: ויצא מעמך הוא ובעבד עמו ושב אל-משפחתו ואל-אחזת אבותיו ישוב: (ויקרא כה, מ-מא)

¹⁰ והגישו אדניו אל-האלהים והגישו אל-הדלת או אל-המזונה ורצע אדניו את-אזנו במרצע ועבדו לעלם: (שמות כא, ו) ... ועבדו לעלם - עד היובל ... (רש"י שמות כא, ו)

¹¹ מקץ שבע-שנים תעשה שמטה: וזה דבר השמטה שמוט כל-בעל משה ידו אשר ישא ברעהו לא יגש את-רעהו ואת-אחיו כי-תקרא שמטה ליקוק: את-הנכרי תגש ואשר יהיה לך את-אחיו תשמט ידך: אפס כי לא יהיה בך אביון כי-ברך יברכך יקוק בארץ אשר יקוק אלקיך נתן-לך נחלה לרשתה: רק אם-שמוע תשמע בקול יקוק אלקיך לשמר לעשות את-כל-המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום: כי-יקוק אלקיך ברכך כאשר דבר-לך והעבדתו גנים רבים ואתה לא תעבט ומשלת בגנים רבים ובה לא ימשלו: (דברים טו, ו-א)

¹² המחזיר חוב בשביעית יאמר לו משמט אני אמר לו אף על פי כן יקבל ממנו שנה' (דברים טו) וזה דבר השמטה... המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוהה ממנו... (משנה שביעית ט, ח, י)

This is not only true of land ownership, but also servitude. The default period of servitude in the Torah terminates upon seven years.¹³ It is only extended if the servant chooses to voluntarily lengthen his encumbrance¹⁴ and even then it is only in effect until the Yovel. Moreover, both the institutions of land sales and selling oneself into servitude, which generally only take place due to financial duress, each have multiple interim recovery options for the seller. With regards to sales of an individual's ancestral land, after two years elapse from the sale date, there is an outstanding open option for a close of kin to redeem the property on behalf of the seller or, if the seller's economic situation improves, the seller themselves to redeem the property based on a proration of the original sales price from the sale date until the Yovel.¹⁵ Absent the two year deferral period, the same is true for someone who sells themselves into servitude; they can be redeemed by a relative or themselves on a prorated basis.¹⁶ These rehabilitative possibilities have the effect of clearly indicating to the buyer that they are simply leasing the property or the individual's labor output and not acquiring permanent ownership and also offers windows of opportunity and hope to the seller for a potential financial recovery.

Returning to the previous discussion with regards to providing assistance to someone has financially stumbled in order to stave off their complete collapse. People prefer to provide charity and help for those most desperately in need and save them from complete ruin and difficulty. While this is commendable, this week's Parsha provides a slightly different picture of what God wants from those fortunate enough to be able to give. Firstly, for those willing to cooperate,³ the financial help should be akin to the Yovel, a complete economic reset and the means by which to become independent. Moreover, similar to this week's Parsha, there is a desperate

need for providing interim relief, especially early on, in order to help stabilize those facing difficulty and to allow them the opportunity to restore themselves to their former standing. While less glamorous, this type of giving is likely more effective and the intervention more successful as is alluded to by the fact that the relief provided by the Yovel is only available once every fifty years while the smaller relief provisions can be accessed more frequently. It is a Godly character trait to draw close to and provide for those that are failing or flailing rather than to only keep company with those that are similarly successful and economically independent.¹⁷ Lastly, those that are fortunate to be able to give and those that are in need are actually in a joint partnership (See Parshat Re'eh – A Blessing – Give or Take).¹⁸ The wealthy individual economic, physical and psychological relief to the poor person. Aside from facilitating the merit of giving for the wealthy individual, the less fortunate individual assists the more fortunate person with refining their character by helping them to realize the dictum of Ben Zoma, "Who is rich? The one who is happy with their lot."¹⁹ This is a challenge for many people of means and through providing to those of lesser means, it can enrich their character and bring them to a happier place. As the Midrash Rabba concludes in this week's Parsha, "More than what the provider does for the poor person, the poor person does for the provider."²⁰

גדולה צדקה שעושה עני עם עשיר ממה שעושה עשיר עם עני, שהרי הוא אינו מעשיר את העני והעני מעשירו בדעת

Shabbat Shalom

לעילוי נשמת הנרצחים ז"ל בארץ ישראל, לרפואה שלימה לפצועים, לגאולה קרובה לנעדרים ולשבוים, והצלחה ושמירה ובשורות טובות וישועות ונחמות לכל כלל ישראל ובמיוחד לחיילי צה"ל העומדים על משמר ארצנו וערי אלקינו

¹³ כי תקנה עבד עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם: (שמות כא, ב) ¹⁴ ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי: והגישו אדניו אל ה' אלהים והגישו אל ה' ה' ואל המזונה ורצע אדניו את אדניו במרצע ועבדו לעלם: (שמות כא, ה-ו)

¹⁵ כי ימוך אחיו ומכר מאחזתו ונבא גאלו הקרב אליו ונאל את ממכרו אחיו: ואיש כי לא יהיה לו גאל והשיגה ידו ומצא כד גאלתו: וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכרו לו ושב לאחזתו: ואם לא מצאה ידו ד' השיב לו והיה ממכרו ביד הקנה אותו עד שנת היובל ויצא בייבול ושב לאחזתו: (ויקרא כה, כה-כח)

¹⁶ וכי תשיג יד גר ותושב עמך ומכר אחיו עמו ונמכר לגר ותושב עמך או לעקר משפחת גר: אחרי נמכר גאלה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו: או ידדו או בן דדו יגאלנו או משאג בשרו ממשפחתו יגאלנו או השיגה ידו ונגאל: וחשב עסקתו משנת המכרו לו עד שנת היובל והיה קסף ממכרו במספר שנים כימי שכיר יהיה עמו: אם עוד רבות בשנים לפניה ישיב גאלתו מקספו מקנתו: ואם מעט נשאג בשנים עד שנת היובל וחשבו לו כפי שניו ישיב את גאלתו: כשכיר שנה בשנה יהיה עמו לא ירדנו בפרג לעיניו: (ויקרא כה, מז-נג)

¹⁷ ובג ימוך אחיו ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך. (לה): הנה גם פה רמז אשר כתבנו למעלה, שלימד דעת את העם בל יעמוד עשיר בדבר רע להרחיק את הקרוב מקרוב כי יגרש וכחש בו כי לא קרוב אליו הוא, הפך מדתו יתברך לאהוב את העני, כי לא זה יביט אל עני וכו' (ישעיהו י"ו ב). וזהו אומר כי ימוך אחיו וכו', לומר כי ימוך ונתרושש מעשרו ונעשה רשע אל תחיקוהו כי אחיו הוא. וזהו כי ימוך אחיו, כי אשר תראה כי מטה ידו עמך הוא, אך לא עם ה', כי אדרבה עמו יתברך ידה רמה כי על ידי יסורין גדל מאד באיכות לפניו יתברך. על כן והלכת בדרכי והחזקת בו: (אלשיך ויקרא כה, לה)

¹⁸ וכי ימוך אחיו ומטה ידו עמך וגו'. יש לפרש לשון עמך וגם והחזקת בו ולא אמר והחזקת אותו, כי ידוע שכל ישראל ערבים זה בזה [סנהדרין ד' ב] וכל נפש מישראל מעורב מכל נפשות ישראל, כמו שפירש"י [בראשית מו, כ] כל הנפש הבא לבית יעקב וגו', לכך ערבים זה בזה אם יחטא איש נוגע בכל נפשות ישראל, לכך הוזכרו הוכח תוכיח את עמיתך כיון שהוא נוגע לעצמו, וכן בענין העושר והעוני שניהם כלולים זה בזה, ויש חלק מנפש עני בעשיר ונפש עשיר בעני, וכשימוך העני ימצא זכות בעשיר, והוא להיות עני בדעת, כענין שאמר [אבות פ"ד מ"א] איזה עשיר השמח בחלקו, ובהיפוכו אשר לא ישבע כסף, ואין חצי תאותו בידו, ובהחזיקו את אחיו העני גם חלקו בעשיר יתחזק ויצילו מן התאוה הרעה, להיות שמח בחלקו, וז"ש שהמע"ה במשלי [יח, טז] מתן אדם ירחיב לו ולפני גדולים ינחנו, דהיינו שע"י נתינתו מתרחב דעתו, ועל עשירות כזה אחז"ל [ערובין פו א] שראוי לכבדו כיון שהוא עשיר בדעת, והיינו דמסיים קרא ולפני גדולים ינחנו, והיינו דכתיב והחזקת בו בחלק העשיר שבתוך העני, וע"ז אחז"ל [ויק"ר לד, ח] גדולה צדקה שעושה עני עם עשיר ממה שעושה עשיר עם עני, שהרי הוא אינו מעשיר את העני והעני מעשירו בדעת: (פנים יפות ויקרא כה, לה)

¹⁹ בן זומא אומר איזהו חכם הולמד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט) מכל מלמדי השכלתי איזהו גבור הכובש את יצרו שנאמר (משלי טו/ז) טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר איזהו עשיר השמח בחלקו שנאמר (תהלים קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא איזהו מכובד המכבד את הבריות שנאמר (שמואל א' ב') כי מכבדי אכבד ובזי יקלו: (אבות ד, א) ²⁰ תני ר' יהושע יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני העני עושה עם בעל הבית שכן רות אומרת לנעמי (רות ב) שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז אשר עשה עמי אין כתיב כאן אלא אשר עשיתי עמו אמרה לה הרבה פעולות וטובות עשיתי עמו היום בשביל פרסה שנתן לי. (ויקרא רבה בהר לד, ח)